

Ювілей

УДК: 614.23 618(092)

ЖІНОЧИЙ ЛІКАР

(ДО 162 РІЧНИЦІ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ЛІКАРЯ ЩАСНОГО-СЕЛЬСЬКОГО)

В.С. Андрух

Міська дитяча лікарня м. Долина Івано-Франківської області

Реферат

Стаття присвячена життєвому шляху, професійній, науковій та громадсько-політичній діяльності лікаря, акушера-гінеколога Фелікса Щасного-Сельського.

Ключові слова: лікар, акушер-гінеколог, життєвий шлях

Abstract

COMMEMORATING THE 160TH ANNIVERSARY OF DR. SCHASNIY-SELSKIY

V. S. ANDROUKH

Municipal Children hospital, Dolyna, Ivano-Frankivsk Region

The article is dedicated to Felix Schasniy-Selskiy, an obstetrician-gynecologist, including his professional, scientific, and sociopolitical activities.

Keywords: physician, obstetrician-gynecologist, life

На фасаді санаторію "Вікторія", що розташований під Ясною Гошівською горою в Долинському районі Івано-Франківської області, прикріплена меморіальна дошка на якій читаємо: "У Вигодівці жив, працював громадський діяч, та щирий друг і подвижник Великого Каменяра, вчений, лікар Щасний - Сельський".

На жаль, широкій медичній громадськості це ім'я не дуже відоме, хоча до вивчення його наукової спадщини немало доклалися науковці Львівського мед університету М. Оборін, О. Созанський, М. Кассараба. Громадсько-політичну діяльність досліджував письменник Д. Юсип. Та найкращу оцінку лікарю дають у своїх спогадах ті, яким він допомагав у своїй повсякденній самовідданій праці.

Народився лікар Фелікс Щасний-Сельський в 1852 р. в с. Колодниці, що біля Стрия. У 1872 р. вступив, а в 1880 р. закінчив медичний факультет Віденського університету. Спеціалізувався з акушерства та гінекології в клініках професорів Хробака, Рудольфа, Заголоуса. Згодом стає асистентом у відомого професора К. Рокітанського при шпиталі Марії Терези. У 1883 р. переїжджає до Львова, де обіймає посаду начальника відділу жіночих недуг у Львівській міській

лікарні. Працюючи, уважно вивчав і науково обґрунтовував свої лікарські спостереження і вже з 1887 року у науково-медичних журналах друкуються його оригінальні праці.

У 1897 р. Фелікс Сельський обраний заступником голови математично-природничо-писно-лікарської секції, що була утворена у 1893 р. при Науковому товаристві ім. Т.Г. Шевченка (НТШ) у Львові, та прирівнювалася, за рівнем наукової роботи, до статусу Академії наук. У цьому ж 1897 р. секція постановила, що з метою удосконалення фахової, наукової мови, наукові збірники повинні друкуватися українською мовою. У першому ж збірнику на 14-ти сторінках була видрукувана українською стаття Ф. Сельського "До механіки нормальних і патологічних змін положень матириці".

У 1899 р. НТШ обрало вченого своїм дійсним членом. Він був призначений Головою лікарської комісії при математично-природничо-

Рис. 1

Меморіальна таблиця лікаря Фелікса Щасного-Сельського на фасаді санаторію "Вікторія"

писно-лікарській секції. Це призначення було визнанням його наукової діяльності у сфері вивчення хвороб матки, які, переважно, викладалися ним у наукових виданнях українською мовою. Про серйозність і важливість цих наукових робіт на світовому рівні, глибину і актуальність розробок вченого свідчать багато висловлювань про нього. Так професор кафедри акушерства і гінекології Львівського університету Библіцький у 1922 р. писав, що думки, висловлені у працях Ф. Сельського, не загинуть, і, у майбутньому, вчені ще не раз повертатимуться до них. Із захопленням німецький професор Ольсгаузен говорив, що роботи українського вченого гідні найбільшої уваги. Це, особливо, стосується праць: "До механіки нормальних і патологічних змін матеріці", "Кілька слів про механізм правильних і патологічних положень матки", "Спірні питання про загин матки", "Спірні питання про відклин родниці".

Лише фахівці можуть, по справжньому оцінити фундаментальність робіт Ф. Сельського, ми ж акцентуємо на тому, що писалися вони українською мовою. Тим було започатковано впровадження наукових медичних термінів, які походили з близької для українського народу розмовної мови.

Крім науково-практичної діяльності, Ф. Сельський відомий як громадський діяч, літератор. Маючи певні кошти, лікар фінансово допомагав у виданні заснованих І. Франком, М. Павликом журналів "Друг", "Громадський друг". Він подає у ці часописи свої спогади, рецензії, художні та публіцистичні твори, критичні статті. Відомою є підписана Феліксом Сельським в 1907 р. відозва до українського громадянства у справі захисту і звільнення з-під арешту студентів Львівського університету, які вимагали проводити викладання рідною українською мовою. Така активність вартувала вченому іменем австрійської "цісарської милості" - місячне ув'язнення. Та в 1913 р.

тією ж "цісарською милістю" його рекомендовано до Найвищої Ради здоров'я Австро-Угорщини та нагороджено орденом Франца-Йосипа.

У 1914 р. лікар Сельський вийшов на пенсію та оселився на хуторі Вигодівка, що у Долинському районі Івано-Франківської області. Будучи чудовим лікарем, лікував селян, допомагав жінкам, особливо підчас патологічних пологів. Вчений ділився своїм досвідом з тими, хто мав нахил до медицини, роздавав їм медичну літературу. З 1919 року Фелікс Сельський займає посаду повітового лікаря у Долинському районі та 22-го травня 1922 року селяни Вигодівки, навколишніх сіл, друзі, колеги зі Львова, Дрогобича, Станіслава, проводжали в останню путь свого дорогого лікаря. Система, що відійшла, зробила все для того, щоб викреслити прізвище Сельського з анналів історії. Але з плином часу втрата такої людини стає все відчутнішою. Тому наше завдання - повернути світлу пам'ять про цю непересічну особистість.

Література

1. Androukh Volodymyr. The physician Schasniy-Selskiy / Ukrainian literary-artistic and socio-political magazine "Pereval" 1999, 3, 59-62. Ukrainian: (Володимир Андрух "Лікар Щасний-Сельський" Всеукраїнський літературно-художній і громадсько-політичний журнал Перевал 1999 - №3 - с. 59-62.).
2. History of Vytvytsia in documents and memoirs //WB - 1992. Ukrainian: (Історія Витвиці в документах і спогадах //СБ - 1992 р.).
3. Sozanskiy O.M., Kassaraba M.M. Scientific and social activities of physician Sch-Selskiy - autor first Ukrainian articles on obstetrics and gynecology /O.M. Sozanskiy, M.M. Kassaraba M.M. //Pediatrics, obstetrics and gynecology 1997, 5, 89-90. Ukrainian: (Созанський О.М., Кассараба М.М. Наукова та громадська діяльність доктора Щ.-Сельського - автора перших україномовних статей з акушерства та гінекології /О.М. Созанський, М.М. Кассараба // Педіатрія, акушерство і гінекологія - №5 - 1997 - с. 89-90.).
4. Chronic science Society Shevchenko. Lviv: B.V., 1990, P 1, 27-29. Ukrainian: (Хроніка наукового Товариства ім. Шевченка. Львів: Б. в., 1990. - Ч1. - с.27-29.).